

NÉPOLVASÓTÁR

IRODALMI
ÉS
POLITIKAI
HETILAP

Felelős szerkesztő:
MEZŐFI VILMOS.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:

Budapest, VII., Garay-uteza 32,

a hová a megrendelések intézendők.

TARTALOM: A »szociálista« gép. (Szederkényi Nándor.) — A tolonczok. (Palágyi Lajos.) — Jubileum. (Idem.) — Gróf Dózsöldy Tuhutum, a nemzeti kaszinó tagja, unatkozik. — Az üldözések hatása. — Egy bíráló. — Szemle. — Világkrónika. — Talánymegfejtés. — Szerkesztői üzenetek. — Buzaárok.

Egyes szám ára 10 kr.

Előfizetési ára negyedévre 1.20 kr., félévre 2.40 kr.

☞ Megjelenik minden vasárnap. ☜

Világkrónika.

A németországi választások a küszöbön vannak. A németországi szociáldemokraták tudvalevőleg 49 képviselővel vannak a birodalmi gyűlésen (képviselőház) képviselve. Erősen remélik, hogy a mostani választásoknál 60-an jutnak be. A választások június 16-án történnek meg.

A francia választások. Franciaországban a kamarai választások szintén most a nyáron történnek meg. A franciaországi szociáldemokrácia nagyban készül a választási hadjáratra.

Általános választójog Norvégiában. A miért mi még csak küzdünk, azt a norvég munkások már kivívták maguknak. Az általános választójog most emelkedett ott törvényerőre. A szerint minden 25 éves férfi, a ki 5 évig Norvégiában tartózkodik, választó. Mikor leszünk már mi is ott?!

A spanyol-amerikai háborút arra használják fel a tőzsdéken a gabonauzsorások, hogy mesterségesen emeljék a gabona árát. Ennek a gyalázatos mesterkedésnek szomorú eredménye az élelmiszerek drágulása.

A gyáva. A monakói hercegnek fia tagja a spanyol hadseregnek. A gyáva ficzók azonban nem megy a háboruba, mert félti a becses bőrét. Mással van elfoglalva: ezt írta a spanyol hadsereg fővezérének. Persze a pezsgőzés, kártyázás, bujálkodás kényelmesebb, mint háboruba menni.

Őszinte szó. Carolles franciaországi város papja a következő levelet intézte püspökéhez: „Igaz vonzódással lettem a katolikus egyház papjává, mert azt hittem, hogy igazán Krisztus egyháza. Azonban a vallási szertartások alapos tanulmányozása után meggyőződtem, hogy csalódtam. En nem vagyok többé pap, sem katolikus. Ezek után kötelességem papi állásomról lemondani.“ A derék férfit Bourderynek hívják.

Megbolondult miniszterelnök. Badeni, Ausztria volt miniszterelnöke, a ki a törvénytörésekben Bánffy báróval vetélkedett, megőrült. Ugy látszik, a lelkiismereti furdalások hibbantották meg elméjét.

Örült király. Sándor szerb királyról az a hír van elterjedve, hogy megőrült. Milán, papája, nagyban örülne neki, mert akkor ő lenne a szerbek királya.

Ezek aztán rendőrök! Nápoly olaszországi város rendőrei, számszerint 500-an, megabeczugolták a főkapitányukat, mert törvénytelen cselekedetekre akarta őket birni. Ezért azután mindegyiküknek fizetéséből 5 napi bért levontak.

A „szocialista“ gép.

A czim után itélve, azt hihetik olvasóink, hogy valami tréfát írok le, pedig tiszta valóság az, a mit elmondok.

Történt egyszer, hogy a munkások mozgalmá már olyan erős lett, hogy napilapot alapíthattak érdekeik védelmére, a kizsákmányolók szervezkedésének ellensúlyozására. Már nyomdát is szereztek, megalakították a szerkesztőséget, kiadóhivatalt s csak éppen a nyomdagép hiányzott. Végre kerítettek ezt is egy másik nyomdából, igaz, hogy nem volt egészen új, de azért megállta a sarat, illetőleg, hogy műkifejezéssel éljünk, „megállta a nyomást“. Örömtől repesett a munkások szíve, a mint ezt a gépet a nyomdába szállították s a jó hír csakhamar városszerte elterjedt. Csoportosan hozták a munkások az elvtársakat össze s egyre mondogatták:

— Nézd, ez a gép fogja nyomni a mi lapunkat.

Akadnak az elvtársak között szakértők is, vizsgálgatták, tapogatták a nagy vaskolosszust s jónak találták.

— Kitünő gép, na ez igazán nekünk való! — mondotta egy gépmester, a ki majdnem félóraig próbálgatta a gép szívet, a „hajtó-rudat“, a mely a „fundamentumot“ mozgásba hozza és így az egész gépet hajtja.

— Nézd csak, a nyomás is milyen tiszta, mintha csak élő lény nyomná, szólta a másik szakértő, a ki mindjárt meg is indította a gépet és próbaképen ezt nyomta ki rajta:

A szocializmus a jövő!

Már a gépmesterek és szedők egész csoportja állott a nyomda előtt s a gép felügyelője már bosszankodni is kezdett, hogy mindig annyian jönnek bámulni a gépet.

— Menjenek, elvtársak, kiabált nekik, hát nem láttak még gépet, még elrontják.

— És ha elrontjuk, replikázott egy másik elvtárs, hisz a miénk!

A gép egyre járt, egyre taszigálták, próbálgatták s tapogatták, pedig még csak két nap mulva jelent meg a munkáslap első száma. De ezt a napot alig bírták várni a munkások.

Végre megindult; a vaskolosszus mozgásba hozta kerekeit s a hengerek szipogva kenték a festéket a kolumnákra.*) A „griff” egymásután teritgette a másik oldalon a kinyomott ujságlapot s az asszonyok, lányok lázas izgatottsággal, kigyult arcuzal vették ki a gépből a halmaz példányt. Felolvasták, hajtogatták s néhány óra mulva már az egész városban terjesztették a szoczialista napilap első számát. A gépre pedig olyan szeretettel tekintettek mindig, ha arra jártak a nyomda felé, hogyne, hiszen az ő lapjukat, az ő érdekeiket szolgálta, a mikor ezerszámra ontotta ki a lappéldányokat. Ha ez a gép nincs, nem jelenhetik meg a lap s ha napilap nincs, nincs mozgalom az országban, így okoskodtak sokan. Ez a gép a mi életünk, de halálunk is lehet, tréfálódott egy öreg gépmester, a ki életének javát a gépnél töltötte el a „beragasztásokkal” s a ki már olyan jártas volt a gépkezelésben, hogy behunyt szemmel megtudta volna mondani akármelyik gép baját, ha az megakadt volna.

Nagy küzdelmeket állott ki a lap, sok üldöztetéseknek volt kitéve a hatalom részéről, de azért a mozgalom haladt és már mondhatni, országgraszoló volt. Egyszer aztán tönkrement a lap. Sok sajtópert akasztottak a nyakába, elvontak a kauziójából, a vezetőket, szerkesztőket bezárták**) s a lapot meg kellett szüntetni, a munkáslapot nyomó gépnek pihennie kellett. A nyomdatulajdonos már kezdte törni a fejét, mit lehetne rajta nyomni. Nagyon nagy gép volt s kisebb nyomtatványok nyomására nem volt alkalmas, neki pedig többnyire csak kisebb nyomtatványai voltak. Eh, mit, eladja ő ezt a gépet. De alig határozta el magát, megrendelést hoztak.

A kormány részére kellett kinyomatni egy miniszter beszédét nagy alakban, disznyomással. Na, ez éppen jó, erre alkalmas lesz a gép, még sem adom el, szólt a tulajdonos. És kezdtek nagyba szedni a miniszter butaságának czafrangjait: a *frázisokat*. Az egész szedőszemélyzetet elfoglalta a „szónoklat” kiszedése, még az inasokat is befogták. Ezek káromkodtak nagyon, hogy idegen nyelvű kéziratot adnak szedni nekik, ők azt nem értik. (A kézirat nem volt idegen nyelven írva, de megérteni nem lehetett, mert miniszteri stílusban volt írva.) Ot nap és öt éjjel szedték a „hatalmas szónoklatot” s mikor meg volt az egész, „belőtték” az első kolumnát a gépbe. A kis segédgépmester hajtotta a kereket, a gépész „beragasztott”, az inas a festékes tálat hozta, hogy a festékes ládat megtöltse s a hajtogató lány (egy piros pozsgás szoczialista lány, a ki titokban eljárt minden szoczialista-gyűlésre) igazitgatta a griff-szerkezetet.

*) Kiszedett oldalak.

**) Akárcsak nálunk, Magyarországon. Szerk.

— Mehet! — mondta a gépész, — a forma benne van!
De furesa, hogy bármint igazgatták, hajtogatták a kerekeket, a gép csak nem akart menni. A gépész most maga állott a kerékhez, ő indította el, talán ő rá jobban hallgat a vas-kolosszus, mint a segédgépmeisterre.

— *Krakk!* hangzott valami erősen a gép alól.

Mindjárt tudták, hogy baj van, valami eltört.

Nézik, nézik, hát látják, hogy a hajtórud eltört.

— *Megszakadt szegénynek a szive!* kiáltott a kis szocziálista hajtogató lány. Hát nem megmondtam, hogy *ez szocziálista gép*, ezen nem lehet miniszterek beszédjeit kinyomni és olyant kaczagott, hogy a fal is rengett bele.

Azóta ha arra mennek a munkások, a gépház előtt, egyik sem mulasztja el, hogy meg ne mutassa a munkástársának a gépet:

— *Nézd, itt van a szocziálista gép.*

Szederkényi Nándor.

A tolonczok.

*Haladnak sörban a piacon végig,
Mind sápadt, rongyos és mezitlen félig.
Hajuk ziláltan, fésületlenül
Libeg a szélben homlokuk körül,
Mint tüskés serte össze van kuszálva,
A férfiak vad, torzonborz szakálla.*

*Egyik leszegi zord tekintetét,
Másik haraggal pillant szerteszét.
Közöttük egy-egy gyöngye nő halad,
Szemében vád, gyűlölet, kárhozat,
Ez kéznél fogva gyermeket vezet,
Az karján hord egy vézna kisedet.*

*Szegények mennek, mennek csüggeteg,
Ruhájokról czafrangok csüggének.
S ha egyet zúg az őszi durva szél,
Megrendül testük, mint hulló levél.
Elöl örök, hátul örök kísérik
S haladnak sorban a piacon végig.*

*

*A tér körül a sima trotoár
Aszfalt tükrén közelg egy ifjú pár.
A szende delnő és a csinos lovag
Egymással édes szókat váltanak.*

*Ah! szerelemről foly most a beszéd,
S hogy mily idilli, gyönyörű e lét.
A lovag egy szót suttog szelíden,
A hölgy pirulva válaszol: „Igen!”*

Palágyi Lajos.

*

Jubileum.

(Történi: egy háziur családi szentélyében.)

Háziur (arcza verejtékével keresi kenyerét): Egy érték-papír, meg egy értékpapír, az csak két szelvény. Sajnos nem három.

Inas (jó): Nagyságos ur, egy gyászruhás asszony van odakünn.

Háziur (gyanakodva): Urias öltözetű?

Inas: Nem kérem, nem látszik kéregetőnek. Egy cseppet se elegáns. Inkább rongyosnak mondhatnám.

Háziur (nyugodtabban): Akkor hát lakó, aki házbért fizetni jött. Bocsásd be. (Inas el.) A mai világban az ember nem lehet elég bizalmatlan. Nem szeretem a jól öltözött embereket. Nyájasak, barátságosak, de végül: megpumpolják az embert.

Gyászruhás nő (megjelenik a háttérben): Kérem, én vagyok az. A századik. (Látván a háziur álmélkodó arcját): A századik özvegye.

Háziur (tartózkodóan): Kérem, ha én talányokat akarok fejtegetni, kimegyek a mücsarnokba s megnézem a Kacziány Odön festményeit. Sziveskedjék világosabban szólni.

Gyászruhás nő. Czipóm nem kopott el oly hamar, mint uraságod emlékezte. A házat el is tetszett felejteni?

Háziur (begombolkozva): Minő házat?

Gyászruhás nő: A házat, melyet a köruton méltóztatott építtetni... Midőn az alapkövet letették, nagyságod szent fogadalmat tett, hogy gondoskodni fog azokról, akik az építkezésnél szerencsétlenül járnak...

Háziur: Mit akar velem? Nem látja, hogy beteg vagyok?! Negyvenfokos lázam van, s ön pénzt kér tőlem?

Gyászruhás nő: Azt tetszett ígérni, hogy a századik, aki az építkezésnél szerencsétlenül jár, kap egy kis jutalmat.

Háziur: Nos, ugy látom, ön kitünően érzi magát. Szebb, mint valaha... Fogadja bókjaimat.

Gyászruhás nő: Én igen... De a szegény férjem! (Sirva fakad) Tegnap meghalt a kórházban.

Háziur (gyöngéd, vigasztaló hangon): Ön még fiatal! Minden ujjára kap egy férjet!... S a mai világban a férjek oly haszontalanok!... Igazán nem kár értük!

Gyászruhás nő: Hisz ha csak magam volnék, nagyságos ur! De van egy kis fiam, szegényke...

Háziur (szeretettel): Meg fog nőni! Higyje el, meg fog nőni! A legvéznább fiuk is megnőnek.

Gyászruhás nő: Csak már látnám!

Háziur: S végre is ön erős, egészséges! Szegény, de egészséges! Én pedig oly beteg vagyok! Nem képzeli meny-nyire oda vagyok! Lássá, most is negyvenfokos lázam van.

A spanyol-amerikai háboru végképpen levert lábamról. A papirok csak úgy bukfencznek lefelé, s én úgy köhögök! Hallgassa csak ezt a száraz köhögést! (Köhög.)

Gyászruhás nő: Szegény ember!

Háziur: Aztán, gondolja meg édesem, hogy a férje fel fog támadni! Ha már a feltámadásban sem hiszünk többé, akkor vége mindennek! Dobjuk el magunktól a hitet, nem bánom, de mondja, mi marad akkor számunkra?!... Mi marad, kérdem?

Gyászruhás nő: Igen, ő fel fog támadni. De addig is...

Háziur: S hogy őszinte legyek, kedves férje a századik tót volt, aki balul járt... Mondja, mit mondanának a többi tótok, akik szintén meghaltak s ingyen? Lássá lelkem, épülő házammak építő állványa már negyedszer dőlt össze; Arva-megyének két vagy három helysége maradt ott, egy jajszó, egy krajezár követelés nélkül! Ilyenek a kötelesség áldozatai! S én nem sajnálom könnyüimet értük! (Kivesz szeméből egy könyecseppet; földhöz vágja, a könyecsepp elpattan.)

Gyászruhás nő: Istenem, mérsékelje magát, még rossz lesz!

Háziur: Miért tüntessem ki éppen önt, mikor ők is érdemessé tették magukat a hálámra? Méltán neheztelnének érte. Annak a vakszerencésének, hogy férje éppen a századik volt, ön bizonyára nem akarja hasznát venni!... Amint én ismerem önt, ön nem akar hasznot huzni e pusztá véletlenből!

Gyászruhás nő: Igen, de...

Háziur: Semmi de... Férjünknek a véréből táplálkozni! Fúj, ez nem volna méltó önhöz!

Gyászruhás nő: De a gyermekem...

Háziur: Tanítsa őt munkára. Higyje el, csak a becsületes munka boldogít. Ora et labora. (Imádkozzál és dolgozzál!) Tanítsa őt meg erre s mindenha áldani fog a tanácsomért.

Gyászruhás nő: Mégis, ha nem csalódom, ön megígérte!...

Háziur: Egy könnyelmű pillanatban!... Mit gondol, mit takarítottam meg az olcsó építkezéssel? Semmit, ugyszólván semmit. Ha önnek jutalmat adok, jóformán egy krajezár se marad belőle. S ön ilyen csekélységet nem is fog elfogadni!

Gyászruhás nő: Ha nem volnék kénytelen vele...

Háziur: Nem, semmiesetre. Valljuk meg őszintén, az alamizsna megalázó s ön nem fogja megalázni magát semmi kincsért!

Gyászruhás nő: Nem ragaszkodnám hozzá...

Háziur: Ne tegye azt. Lássá, én se ragaszkodom az igéretemhez. Visszavonom.

Gyászruhás nő: De...

Háziur: Remélem, nem akar ingerelni? Negyvenkétfokos lázam van s ha erre a sok szerencsétlenségre gondolkodok, oly rosszul érzem magam! Nézze, szédülök... Vízet!... Vízet!...

Gyászruhás nő (magához téríti): Már jobban van?

Háziur: Nem... érzem, hogy bele halok. Ha meggondolom, mennyi szerencsétlenség, mennyi vér, az én házam, az én olesó, rossz házam miatt! Nem, ezt sohase fogom kiheverni!... (Sirógöresöt kap s fuldoklik.)

Gyászruhás nő: Vigasztalódjék!... Bátorodjék. Még nincs elveszve minden.

Háziur: Igen. A ház még megmaradt.

Gyászruhás nő: Ön meg van indulva!... Szive megszólalt!... E szerint remélhetek?...

Háziur: Szivem megszakad a résztvétől, de lehetetlen. Hüdés ért, képtelen vagyok a tárczámhoz nyulni. Érzem, hogy halál fia vagyok, mihelyt megmoczczanak...

Gyászruhás nő: Nagyságos ur! Férjemet agyonzuzta az összedőlt állvány s egyik kis fiamat halálra tiporta a villamos vasut, a melynek ön egyik főrésztvényese!...

Háziur: Még ez is! Nem, ne folytassa, mert mindjárt megreped a szivem!... Lássá, ilyenek ezek a kocsivezetők! A járókelők felingerlik őket, izgatottan rájuk rohannak: „Térj ki!” s aztán zsupsz, fizessen a szegény résztvényes!...

Gyászruhás nő: Olyan szép kis fiu volt!...

Háziur: Ne is mondja!... Siratni fogom, amíg csak élek! Ugy se élek soká!... Érzem, hogy végóráim közeleg!... Kérem, tegyen vizes borogatást a fejemre!... Huh, szegény Tamás fázik!... Bolond, megőrülök!...

Gyászruhás nő (ápolja, míg a roham elmulik): Hála Isten, ő a földé ujra!

Háziur (hálásan): Hadd szorítsam meg a kezét! (Meggöroritja.)

Gyászruhás nő: Ugy-e, nem fogja elhagyni a kis fiamat?

Háziur: A másikat? Lássá, erről valami jut az eszembe. (Gyöngéden.) De nem, ne fessük az ördögöt a falra, mert megjelenik.

Gyászruhás nő: Szent Isten! Mit akart mondani?

Háziur (végtelen gyöngédséggel): Higye el, kinos erről még csak beszélni is! De mégis... tudja... hisz én nem akartam erről szólni... de, ha netalán... Isten ne engedje... a gondviselés úgy kívánná, s a másik kis fiát is eltiporná a villamos vasut, jöjjön el újra... s akkor... akkor... nem mondom, hogy igérek valamit, de mindenesetre beszélni fogok a barátaimmal!

Gyászruhás nő: Jézus Mária!

Háziur: Ha ugyan még élek akkor!... Mert érzem, hogy már nem soká viszem!... És most, Isten áldja meg, jó aszszony! Menjen, menjen, nagyon is megviselte az idegeimet!

Gyászruhás nő (sirva menni készül).

Háziur: Tudja, mit mond Monte Christo? Várni, és remélni! Ha, Isten ne engedje, szerencsétlenség érné, gondoljon rám! Ajtóm mindig tárva lesz ön előtt!

Idem.

Gróf Dözsöldy Juhutum

a nemzeti kaszinó tagja — unatkozik.

Áz már mégis csak sok. á mit ezek á pimász munkások csinálnak: várják az izgatókat á pályaudvár előtt. Oszk vér is folyik. Hát nágyrá nőtt mán á szárjuk, le kell törni. Eppen ákkor jártam árrá s gyönyörü két lovánnák májdnem bája esett, á mint átvágtáttunk á csöceseléken. De á kormány se elég erélyes. Nemhogy lövetne közéjük és kátonáságot állítaná, hánem rendőrséget rukkoltát ki.

Zu dumm! Bahh...

*

Áz én eszem nágyon kálándos, mindenre gondol egy perez álaít. Most áz jutott eszembe, hogy milyen nágyyszerűen muláttátja Gázi barátom a Kászinóban ázokat á báletthölgyeket. Most éppen talán vácsoráznak, pezsgőznek. Bahh... De jó dolgá lehet.

*

Hánem nekem á má délután olyan, olyan, hogy is mondjám csak, *olyan unálmás*. Már feketekávéztam, ültem, áludtam, ujságot olvastam és sétáltam és mégis olyan nehezen múlik. Há ez így tart, még kénytelen leszek válámit dolgozni. Bahh!... De mit is tudnék én dolgozni? Ahá, ahá, ahá... kimegyek és sorbá pofozom á szolgálímát, hogy nem csinálják á dolgukat rendesen, hát ez is dolog, nem? Bahh!... De még ettől is irtózom... De nem, májd csináljuk ezt máskép.

— János, gyere be, *pofozd fel* az én nevemben á Sándort, ázt á gázembert, nem puczolta ki tisztán á csizmámat. De megtedd ám, az istennyilá üssön beléd!... mert elcsáplák...

Az üldözések hatása.

A „Népolvasótár“ mult számában közöltük azt a cikket, a melyet Pázmány Dénes irt Steiner Jenőről, a kit tudvalóleg Gosztonyba, Vasme gyének egy kis falvába tolonczoltatott a budapesti államrendőrség bölcsessége. Természetes, hogy Steiner Jenő a vasme gyei „smokkok“ érdeklődésének állandó tárgya. Felőle elménczkednek, hosszú litániákat megerezstván a szoczializmusról, a melyhez annyit értenek, mint a tyuk az ábéczéhez.

Legutóbb a „Vasvármegye“ czimű ottani ujság szerkesztője látta jónak, hogy silány elmésségeinek czéltáblájává tegye

kiutasított munkástársunkat. Steiner Jenő az együgyűségekre a következő jellemző levélben válaszolt :

A „Vasvármegye“ tek. Szerkesztőjének

Szombathely.

T. Szerkesztő Ur! Ön jónak látta csekély személyemmel foglalkozni anélkül, hogy akár működésemet, akár személyemet ismerné.

Ön eltalálta szándékomat, amennyiben azt írja rólam, hogy Gosztonyban szervezni akarom a munkásságot.

Ebben nem téved, mert ha teszem, akkor is a törvény korlátain belül cselekszem. Amikor az elnyomott parasztot öntudatra ébresztem, emberbaráti kötelességet teljesítek.

Ön t. Szerkesztő Uram! Ön a kormány uszályhordozója, ön a Bánffy-Perczel-Darányi-féle törvénytíprók közé tartozik és ennek tulajdonitom csiszolatlan észjárását. Azon reményét fejezi ki, hogy körmömre koppantanak (?), nos, szerkesztő ur, mi akar ez lenni, tán a vérebeket akarja rám uszítani?

Ez magyar ujságíróhoz méltó munka! . . .

Miért nem kérdi, hogy mit vétettem, amiért engem, egy embert, kinek Pesten két üzlete van, egy embert, ki szorgalmas munkája révén él kora ifjúsága óta, ki évek óta aktív szerepet nem vitt a szocziálista pártban és mégis elszakítva családomtól nyomorba taszítottak és száműztek.

Szerkesztő Ur! Mit tenne Ön az én helyzetemben? Hallgatna, türné sorsát és imádkozna? Avagy bombákat gyártana és boszut lihegne? Nem tudom, mit tenne?! Azonban, hogy én mit teszek, azt tudom.

Én egy öntudatos munkásember vagyok, kinek van elve, meggyőződése, kinek a börtön annyi, mint egy burzsoá ujságírónak a bálterem. És hogy a körmömre koppant-e valaki, hát az sem fog önnek fájni, az én körmeim pedig már annyira edzettek, hogy szinte érzéketlenek.

Vas megyében is van elég éhező, nyomorgó ember, az én szavamat megértik itt jobban, mint a kormány kuvaszait.

Ha utjába vagyok, száműzzenek az ország határain kívül fekvő helyre, s én mégis az maradok, aki voltam és az önök lelkiismerete mégis olyan fog maradni, mint a szerecsen, ki örökké mosdik és mégis fekete.

Hiába huhog a bagoly, hajnalodik és miénk a jövő!!

Vagyok tisztelettel

Gosztony, 1898.

Steiner Jenő.

A „smokk“ elég tisztességes volt, hogy ezt a levelet közölje lapjában, de nem anélkül, hogy együgyűségektől hemzseggő magyarázatot hozzá ne fűzzön.

Amde hiába, mert helyesen mondja Steiner Jenő : „Hiába huhog a bagoly, hajnalodik és miénk a jövő!!“

Egy bírálat.

I.

A „Magyar Kritika“ (Szerkeszti Benedek Elek) című könyvismertető hetilapban, a mely a magyar tudományos világ magas színvonalon álló, tekintélyes ujságja: Mezőfi Vilmosnak, „Weitling Vilmos, a legelső német kommunista élete és tanítása“ című könyvéről hosszadalmas bírálat jelent meg. Habár a kritikában sok tévedést látunk, el kell ismernünk, hogy írója jóhiszemű és elfogulatlan. Annyi bizonyos, hogy sokkal szívesebben látjuk és fogadjuk el a csatározást tudományos téren eszméink ellenségeivel, semmint türjük a durva erőszakot, a melylyel a hatalom emberei törekvéseinket elfojtani akarják.

Csak az a sajnos, hogy kevés ellenségünk elég bátor ahhoz, hogy a keztyüt a szellemi tornán felvegye velünk. Mert hiszen könnyebb a tolonczkocsival, csendőrszuronnyal, csendőrkarddal érvelni — mindezekhez még gondolkodni sem kell.

Ebből a szempontból tekintve a dolgot, köszönettel fogadjuk a magyar tudományos világ lapjának bírálatát, habár tele van tévedésekkel. Távolról sem vonjuk kétségbe a kritika jogát, a mikor erre a bírálatra megteszszük a magunk észrevételeit. Bizonyára a bíráló ur is szívesen veszi, — reméljük kezébe kerülnek e lapok — ha ellenészrevételeinkkel tisztázzuk az eszméket. — A „Magyar Kritika“ bírálata szószerint így hangzik:

„Weitling Vilmos, a legelső német kommunista élete és tanítása. Irta Mezőfi Vilmos. Függelék: Egy szegény bűnös evangéliuma. Budapest, szerző kiadása, Garay-utca 32.

Nem szabad hallgatással mellőzni azokat az egyre sürűbben megjelenő könyveket és röpiratokat, a melyeknek célja hazánk népessége körében terjeszteni a szociáldemokrata elveket. Az agyonhallgatás módszere épp oly kevéssé segít, a mily kevéssé használhat az igaztalan, elfogult bírálat. Elvekkkel szemben csak elvekkal szabad és lehet küzdeni. Kétségtelen ugyan, hogy e könyvek első sorban a kevésbé művelt nép számára iratnak, de hatást gyakorolnak a műveltekre is, — úgy, hogy immáron hazánkban is nem egy művelt ember akad, a ki föltétlenül hisz a szociáldemokrata párt igazságában. Minthogy pedig a műveltek természetes vezérei a kevésbé művelteknek, kétségtelen, hogy e vezérek meggyőződése szerint kell előbb-utóbb a közvéleménynek megalakulnia. Ezért nem végez fölösleges munkát, a ki a nép körében terjesztett tanokról a művelteket tájékoztatja és ezeket az igazság fegyvereivel látja el, hogy sikeresen küzdhessenek esetleges tévelyek és előítéletek ellenében.

Mi igen jól tudjuk azt, hogy szavunk közvetlenül nem hat el ama néprétegekig, a hol Mezőfi Vilmos könyveivel

apostolkodik, — de elhat magához a szerzőhöz s a vele rokon elvű írókhoz és műveltekhez s ha csak néhányat is meggyőző közülök, már is hivatást teljesített.

A szerző legújabb művében az első német kommunistának, Weitling Vilmos szabólegénynek, életét és működését ismerteti, — részben történelmi, részben bíráló munkát végez, — végül pedig a németek közt híres szabólegénynek egy népszerű munkáját fordítja le magyar nyelvre. Elismerjük a szerző abbéli érdemét, hogy egy sajátságos és érdekes alakkal ismerteti meg a magyar közönséget s nem vonjuk kétségbe sem a német munkás-apostol meggyőződését, sem magyar ismertetőjének jóhiszeműségét. De a munkát még sem mondhatjuk szerencsésnek. Mert a ki az igazságos történetíró és bíráló szerepére vállalkozik, annak nem szabad semminemű párt-elfogultságban szenvednie. A ki előítéletek ellen harcol — s a szerző azt állítja magáról — annak magának mentnek kell lennie minden előítélettől. S a ki régi bálványokat akar ledönteni, annak nem szabad újabb keletű bálványokat imádnia. S a ki a szellem szabadságáért harcol, az ne rendelje magát alá egy párt-szellem kényszerének. Pedig Mezőfi Vilmos e nagy hibába esik. Maga követi el azt, a mit másokban megró. Küzd a hitcikkelyek — dogmák — ellen és maga dogmatikus. Föltétlenül hisz az egyedül üdvözítő szociáldemokráciában, melynek elveit az erfurti zsinaton — kongresszuson — állapították meg. Szándékosan mondtuk „zsinaton“, hogy a szerző vakhitét jellemezzük. S ugyan mivel különb az egyik vakhit a másiknál?

Hogy a szerző csakugyan az egyedül üdvözítő hit álláspontján áll, azt saját szavaival bizonyítjuk. Többször fejt ki, hogy mennyire ártalmas és veszélyes, ha a szocialista párt körében egyesek külön felfogásokat akarnak érvényesíteni. Csak azt szabad tehát vallani, a mit zsinatilag elhatároztak. A szerző egészen a felekezeti türelmetlenségig megy, midőn ezeket írja: „*Sziclánál megingathatlanabb meggyőződésévé lett a szervezkedett munkásnépnek, hogy egyedül a szociáldemokrácia eszméje az, a melyben igazság van, a melynek tanítása és taktikája az egyedül célra vezetők.* Már most ítélje meg akárki, nem együgyű vagy rossz indulatu ember az, a ki — a munkásnép iránt színtelt barátság örve alatt — azt a célutadatos szervezkedést meg akarja bolygatni, a tömegek meggyőződését megingatni, a köztudatba átment *üdvös hitet* ismét kiirtani kísérli? Az ilyen ember a proletáriátussal sisiphusi munkát szeretne végeztetni.“

E néhány sorban a felekezeti türelmetlenség minden ismérvét észlelhetjük. E néhány sor kiközösíti és egyházi... azaz szocialista átokkal sujtja mind ama párttagokat, a kik nem a német szociáldemokrácia elveit vallják. Pedig tudvalevő, hogy a szocialisták világszerte igen eltérő rendszereket követnek s mért éppen a *német rendszert* kelljen elfogadnunk? Mi egyál-

talán nem rajongunk a németekért s az a meggyőződésünk, hogy a mai német szociáldemokrácia egyáltalán nem érdemli meg vezérszerepét.

Természetes, hogy Mezőfi Vilmos dogmatikus álláspontja folytán nem lehet elfogulatlan történész és bíráló. Az első német kommunistát, Weitlinget aszerint itéli meg, a mennyiben a mai német szociáldemokráciának megfelel. Főlénynyel néz le reá, gyakran mondja naivnak s álláspontját rég túlhaladottnak tekinti. Pedig gondoljon szerző ur a jövőre. Vajjon a jövő Mezőfi Vilmosa nem fogja-e hasonlóképp túlhaladottnak tekinteni a mai Mezőfi nézeteit? Hiába minden főlényes önérzet. A lényegben teljesen megegyezik Mezőfi Weitlinggal. Mezőfi hite, „hogy az osztályokra bomlott mai társadalom helyét elfoglalja a kiváltságokat, előjogokat nem ismerő, hanem egyedül a *közös termelés és közös fogyasztás* elvén épült egységes és egyenlő szabad népköztársaság . . .“

Mi más ez, mint a kommunizmus? S nem ugyanezt hirdette Weitling is?

Mi különbség van tehát a *naiv* előd és az *érett* utód közt? Mindössze annyi, hogy óriási tévedése daczára a naiv előd igazabb, őszintébb, hívőbb volt az utódnál. Mert a rajongó német mesterlegény még azt vallotta, hogy a kommunista állam most mindjárt kivivható, megvalósítható. Az ígéret földjét — a közös tulajdon, a köz-ellátás, köz-gondozás korát — nem tolta ki bizonytalan, távol jövőbe. Ellenben az érettebb utód, a ki már fejlődéstani alapon áll, a történelemre bizza a kommün megvalósítását. „A viszonyoknak oda kell fejlődnie“, „nem lehet az események vaskapcsolatát siettetni“, természetes haladási folyamatnak kell lejátszódnia“ stb. s hasonló természettudományi jelszavak alatt elodáztatatik az elvek megvalósítása. Ez a megszelídített kommunizmus, az alkusz-elvü — opportunistá — forradalmárság. Weitling naiv volt, de hitt. A mai német szociáldemokraták nem naivak s nem hisznek.

Az első kommunista apostol naivitását ékesen bizonyítja „Egy szegény bünös evangéliuma“ című műve. Weitling az államban igazgatóságot tervez, a mely az élelmet, ruházatot stb. egyenletesen és igazságosan kiszolgáltatja. Egy-egy állam tápintézzetté alakulna át. Ha Weitling nem lett volna oly naiv, észrevette volna, hogy ily intézménnyel tulatesz még a leg-szélsőbb egyeduralmon — abszolútizmuson — is. Már ma is tulteng a kormányok hatalma. Mily mérhetlen hatalmat adnának a kormány — nevezük — igazgatóság kezébe, ha minden egyes ember étkezését és ruházkodását is reá biznánk! Ily hatalomról még Caligula, Nero sem álmódott. Az ég óvjon minden halandót ily közgyámságtól. Ha ez az állam megvalósulna, akkor lennének csak igazán lázadások és forradalmak s akkor akadna csak munkájuk a Weitlingoknak.

Különben a kommunizmust ma is bizonyos tekintetben megvalósítva láthatjuk. Itt vannak a kaszárnyák, fegyházak,

tébolydák és kórházak. Ezekben közös az ellátás. De a ki az emberiség javát igazán szívén viseli, nem akarhatja a világot egyetemes fegyházzá átalakítani.

Sok igazat mond a német apostol Jézusról, de munkája lényege mégis elhibázott. Jézusból nem lehet már kommunista apostolt faragni. S hasztalan minden törekvés, mely oda irányul, hogy Jézusnak anyagias, közgazdasági alapon szervezett kommun állam-tervet tulajdonít. Az ő világa nem e világból való.

P. L.

A „Népolvasótár“ legközelebbi számában adjuk meg erre a bírálatra a választ.

S z e m l e.

A májusi ünneplés. Minden üldözés ellenére, a májusi ünneplés úgy a fővárosban, mint a vidéken szépen folyt le. Budapesten már a kora reggeli órákban ezer és ezer jelvényes munkás vonult ki a városligetbe. Délután az elvtársak már az összes városligeti vendéglőket zsufolásig megtöltötték. Nagytítás nélkül mondhatjuk, hogy 60—70 ezer volt a fővárosban az ünneplők száma. Talán ez a nagy szám imponált a rendőrségnek, mert csudák-csudájára, május elsején nem provokálta a munkásnépet. Egyik-másik helyen megkísérelte ugyan, de törekvése hajótörést szenvedett a munkásnép méltóságteljes magatartásán. — A vidék legtöbb városában és községében szintén szépen ünnepelték meg május első napját. — A külföld a szokott módon az idén is fényesen kitett magáért. Berlinben, Londonban, Párisban, Brüsszelben, Rómában, New-Yorkban, Bécsben stb. a proletárok milliói ünnepeltek. Egy szóval, az ideai május elsején is bebizonyították a munkások, hogy „fajok, színek közt nincs többé különbség, — világ munkásai, egy nemzet vagyunk!“

A tolonczházban. Több elvtársunk május első napját a tolonczházban töltötte. Buzgó, ismert elvtársak, a kik egy életet szenteltek az üldözött proletáriátusnak. A kaján hatalom, kiszámított tervvel, arra a napra vetette őket a csavargók és tolvajok társaságába, a mely napon odakünn a munkásmilliók a szabadságért tüntetnek. A terv pokoli volt: Hadd szenvedjék a megalázó fogság kínjait éppen azon a napon, a melyen odakünn minden szabad, minden ünnepel. Hadd fogja el őket a keserőség, hogy míg testvéreik, a kiknek javáért egy életet áldoztak, éltetik a szabad természetben a szabadságot, ők rabok. Meg kell adni a terv ügyes volt, a kínzás becsületére válnék akármilyen spanyol inkvizitornak... Azért a szenvedésért, a melyet munkástestvéreink a tolonczházban kiállottak május elsején, minő elégtetelt adhatunk?! A mi őszinte tiszteletünket Levett kalappal üdvözljük őket, a budapesti és vidéki elvtársakat, a kik május első napját fogságban töltötték. Le a kalappal!

Mit tanulnak a középiskolákban? A fővárosi iskolákban használatban lévő tankönyvben a szocializmusról és kommunizmusról a következő „szellemes” magyarázatot olvassuk:

„A szocializmus az anyagi és szellemi erők egyesítését kívánja és arra törekszik, hogy a nagy tőkével rendelkező gyárosok ne legyenek kizárólag élvezői a tőke és a munka jövedelmének, hanem részesüljön abban mindenki, ki képessége és tehetsége szerint a jövedelem megszerzésében fáradozott. Ma már igen sok jeles államférfiu, maga I. Vilmos német császár is, a szocialis kérdés ilyféle megoldását tartják az általános jólét egyedüli eszközének. A szocialisztikus irány vezére, *Marx Károly*, Londonban 1864-ben megalkotta a munkások nemzetközi (Internationale) szövetségét. E szövetség főbb követelései: általános szavazati jog, ingyenes oktatás, munkaidő szabályozása, stb. A *kommunizmus* minden magánvagyon megszüntetését, közös igazgatást, minden termény koronkénti kiosztását követeli.

Utóbbinak törekvése az *önzésen* alapul: másoktól elvett vagyon által könnyű szerrel vagyonhoz jutni, munka és *fáradtság nélkül könnyen és jól élni.*“

Ime, ezt a néhány soros zagyvaságot magoltatják be a jobb sorsra érdemes ifjúsággal, a mely ha azután megnő, ezek szerint itéli meg, azt a világrengető kérdést, a melynek szocializmus a neve. A professzor urat, a ki ezt a sületlenséget „Világtörténelmében” leírta, Villerich Gyulának hívják. Mélyen elszomorító, hogy tanférfiak, a kiktől pedig lelkiismeretes, gondos munkát joggal elvárhatunk, ilyen végtelenül tudatlanok, mihelyt a legégetőbb társadalmi kérdéstről, a legmagasztosabb eszméről van szó.

Osztálygyűlésre való izgatás. A szocialistákat legszívesebben osztálygyűlésre való izgatás czimén helyezik vád alá. A tisztelt ügyész urak, csudálatos éleselműséggel tudják ráolvasni a szocialistákra az idevonatkozó paragrafus intézkedéseit. Abból az alkalomból mondjuk ezt el, hogy lapunk szerkesztőjének is kijutott ennek a paragrafusnak az áldásából. A kalocsai kir. törvényszék ugyanis osztálygyűlésre való izgatás czimén, — a sajtóbíráskodás mellőzésével, — vád alá helyezte. Hangzik pedig a büntető törvénykönyv idevonatkozó szakasza a következőképen: „172. §. A ki az 171. §-ban meghatározott módon a törvény ellen, vagy a ki a hatóságoknak törvényes hatáskörükben kiadott rendelete meghagyása, határozata ellen, engedetlenségre egyenes felhívást intéz, vagy terjeszt: *Két évig terjedhető államfogházzal* és ezer forintig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő. Ugyanezen büntetést éri azt: a ki a 171. §-ban meghatározott módon valamely *osztályt*, nemzetiséget, vagy hitfelekezetet gyűlésre a másik ellen, ugyszintén azt is: a ki a tulajdon, vagy házasság jog intézménye ellen izgat.” Az üldöztetésből tehát nekünk is kijut.

S tudja az ég, hogy ezek az üldözések bennünket, megrögzött „czuczulistákat,” még csökönnyösebbé, kitartóbbá és az igaz ügyért feláldozóbbá tesznek.

Kedves látogatók. Az elmúlt szombaton kedves látogatók tisztelték meg szerkesztőségünket. Már korán reggel bekopogtatott hozzánk három hivatalos személyiség: két nyílt és egy titkos rendőr képében. A mikor megtudták, hogy szerkesztőnk még alszik, udvariasan megjegyzték, hogy nem kell háborgatni, mert nem a szerkesztőért, hanem a Népszava elkobzott példányaiért jöttek. Persze Népszavát nem találtak, azon egyszerű okból, mert nem is volt. Szépen bocsánatot kértek és eltávoztak. Szemben azzal az elterjedt véleménynyel, hogy rendőreink durvák és gorombák, szükségeseznek tartottuk ezt a történelmi igazság kedvéért elmondani. Oh az ártatlan családapák kiutasítói, büntetlen előéletű férfiak lefotografálói, nyugodtan sétáló honpolgárok megkardlapozói, udvariasak is tudnak lenni, feltéve, hogy ha a durvaságra egyenes utasításuk nincsen. „Kedves” látogatóink udvariassága annyira meghatott, hogy ezennel ünnepélyesen meginvitaljuk őket, tiszteljenek meg bennünket becses látogatásukkal minél többször. Legyen szerencsénk! . . .

A távolból. *Csizmadia* Sándor a fővárosból kiutasított földmives, a „Népszava”-hoz intézett, Orosházáról irt levelében köszöni meg a főváros munkásnépének azt a fogadtatást, a melyben Budapestre érkeztekor része volt. Csudák-csudájára, ezt a levelet az ügyészség nem kobozta el, így tehát mi is nyugodt lelkiismerettel közölhetjük. A levél így hangzik:

„Nem mulaszthatom el, hogy köszönetet ne mondjak elvtársaimnak azon lelkes fogadtatásért, melyben engem legutóbb, Pesten létem alkalmával részesítettek. A durva hatalom megakadályozta azt, hogy egymást színről-szinre láthassuk. A hatalom nem nézhette, hogy azt az embert, kit ő meg akart bélyegezni a gyalázat bélyegével, kit számkivetésbe üzött, elzárt egy kis faluba, hogy az legyen hazája a nagy Magyarországnak, — a hatalom nem nézhette, hogy az általa bélpoklosnak nyilvánítottat a budapesti munkások tizezrei üdvözlőjék megérkeztekor. Ujabb bizonyítéka annak, hogy kétféle mértékkel mérnek itt a szabadság hazájában. Ha én Kossuth Ferencz volnék (egyébiránt örvendek, hogy nem vagyok az), akkor másként ütött volna ki a fogadtatás. De nem baj! Megakadályozhatták személyes találkozásunkat, — de érzelmeink mégis találkoztak. A kocsi borítója, melyben Kőbányáról Pestre szállítottak, nem takarhatta el lelki szemeim elől a pályaudvar előtt várakozó szociáldemokrata hadsereget; a szakasz lovasrendőr ügétése és csörtetése, mely a kocsit kísérte, nem nyomhatta el elvtársaim üdvivalgását. Oh, én mindent láttam és mindent hallottam. Sőt a tolonczház fürkájében is láttam és hallottam mindent. Fogadjátok, elvtársak, őszinte köszönetemet. Köszönöm nem magamért, hanem a szociál-

demokráciáért, mert hiszen nem Csizmadia Sándornak, az embernek szólt az a lelkes fogadtatás, hanem Csizmadia Sándornak, a szociáldemokratának. Mit mondjak a hatalom durva beavatkozására? Szociálista lettem egykor azért, hogy egygyel én is szaporítsam az igazért küzdők táborát; ez a béke napjaiban volt. Szeretnék most ezerfelé szakadni, hogy egymagam ezerrel szaporítsam a szabadságharcosok számát, hogy ezerszeresen szenvedjek börtönt, üldöztetést, és ha el akarnak némitani, ezerszeresen akaszszanak föl... *Csizmadia Sándor.*"

Háboru. A spanyolok és az amerikaiak közt ime kitört a háboru. A két ellenséges hatalom már erősen hadakozik és pusztítja egymás embereit. Embervértől lesz piros Kuba szigete körül a tenger vize. Botor, együgyü emberek véréből, a kik az emberiesség gyalázatára, századunk szégyenére, mint a fenékvadak törtek embertársaik ellen. De nem, nem az ő szégyenük, hanem gyalázata az uralkodó osztályoknak, a kik üzleti érdekeikért a vágóhidra küldenek ezer és ezer embert. Mi szociálisták megvetünk és elítélünk minden erőszakoskodást, így tehát a háborut is. A mely pillanatban a szociáldemokrácia eszméi uralomra jutnak, megszűnt minden háboru.

Négy halott, tizennégy sebesült. Ugy hangzik, mint egy hadi jelentés. Az is. A munka harcmezén elesett áldozatokról szól. A budapesti külső váczu-uton az elmúlt héten bedőlt egy épülő ház és 18 embert romjai alá temetett. Négyet halva és tizennégyet súlyos sebekkel beritottan huztak ki a romok alól. Azért a nyomoruságos pár garas napszámért életüket, testük épségét veszítették. S mi szociálisták, ha ilyen tényeket hangoztatunk, ha levonjuk ezekből a szomorú esetekből a tanúságot: izgatnánk? Dehogyan izgatunk. Minden gondolkodóra ezek a pusztító tények izgató hatással kell, hogy legyenek. Szegény, szenvedő emberiség, meddig tart még kinszenvedésed?!

Ritka lelet. Nem is hiszszük, mennyivel több meteorkő hull alá, mint a miről mi tudomással bírunk. Az még épenséggel ritka, hogy valamelyik meteor éppen a járó-kelő ember közelében essen le. Egy esetet említ a história, mely szerint a meteor a szántóföldön dolgozó parasztot ütötte agyon. Igazán előkelő halál! Nagyobb szerencséje volt nemrég egy amerikai Oregon-állambeli férfiúnak, a kinek jóformán az orra előtt hullt le egy meteor, úgy, hogy mindjárt föl is vehette. Esti 10¹/₂ óra felé künn sétált, mikor egy izzó golyó zuhant le előtte, melynek nyomában kéklő láng lobogott s mely a földbe lyukat vájva, a saját hamuja alatt jó ideig tovább izzott. Mielőtt a meteor kihült, átható és igen kellemetlen büzt árasztott. A meteor nagyon kicsi és szabálytalan formájú volt. Most tudományosan vizsgálják az alkatrészeit.

A koránkelés ellen. „Aki korán kel, aranyat lel”, így szól egy ősrégi közmondás, de egy londoni orvosi lap e mondás igazságát határozottan kétségbe vonja. A „British Medical

Journal“ ugyanis a korai fölkelést, főleg a városi lakókra vonatkozólag egyenesen egészségtelennek mondja. Mindenféle elméletekkel bolondítanak el bennünket, így szól a nevezett cikk, hivatkoznak a napsugarak éltető erejére, az ég madaraira és a mezők állatvilágára, kivéve természetesen azokat az állatokat, melyek éjjel járnak táplálék után. Az élettan azonban a koránkelés ellen szól. Egyszerű kísérlet bizonyítja, hogy az ember munkaereje nem a reggeli órákban, hanem épp ellenkezőleg dél felé a legnagyobb. A koránkelés vágya, kivéve azokat, a kik gyermekéveiktől fogva megszokták a szabad ég alatt való munkálkodást, nem a jellemerő és testi jólét, hanem az elöregedés jele. Az öreg emberek sokat alusznak, de egyvégben nem sokáig. A hosszú, mély álmom, az ifjuság álma, csak a véredények ruganyossága mellett lehetséges. Az öregek azért alusznak rövidebb ideig egyfolytában, mert megmerevült véredényeik fölött a vazomotorikus idegeknek nincs többé oly nagy hatalma. A családapa, a ki este tizenegykor fekszik le és reggel hatkor kel, erőteljes fiát, a ki csak nyolcz óra felé ugrik elő ágyából, lustának tartja. De ez a fölfogás helytelen és még tévesebb az a szabály, hogy a férfinak hat, a nőnek hét órasi alvásra van szüksége. Ugyanezen szabály azt tartja, hogy a nyolcz órasi alvás a bolondok szabadsága. De ez a szabály csak árthat ifjuságunknak. Elődeink, ha korábban keltek, korábban is feküdtek le. A korai lefekvést persze a most élő nemzedéknek sem kellene elhanyagolnia.

Göthe mint természetvizsgáló. A németek nagy költője szenvedélyes természetvizsgáló volt és akárhányszor mindenkit meglepett jóslataival, melyek frappáns módon beteljesedtek. Egyszer éjnek idején becsöngette vén komornyikát és az ablakhoz tolatta ágyát, folyton az eget nézve. Az eget sűrű felhők fedték, tikkasztó hőség volt és a levegő teljesen mozgulatlan. „Földrengés van e perczen valahol“, — így szólt Göthe a komornyikhoz — „vagy lesz nemsokára.“ És pár hét múlva tényleg hire jött, hogy Messina egy részét ép abban az időben a földrengés elpusztította.

Éggömb. A párisi világkiállításra óriási gömböt készítenek, mely a csillagos mennyboltot fogja ábrázolni. A gömb átmérője 50 méter lesz. Egészen vasból készül. Központján kisebb gömb képviseli majd a földet. A csillagokat, melyek az üres gömbön belül vannak alkalmazva, megfelelő izzólámpák fogják ábrázolni. A nézők a „földön“ foglalnak helyet, a hová csigalépeső vezet. A földet aztán kellően forgatják, úgy, hogy a csillagok fölkelése és lenyugvása játszódik le a szemlélők előtt. Holdfogyatkozást is fognak bemutatni. A gömb külseje földgömböt ábrázol és hatalmas kigyózó uttal van körülvéve, melyen a közönség kényelmesen sétálhat és nézegetheti a rengeteg térképet.

Villamosságot fejlesztő varrógép. Londonban az idén a legújabb találmányok bemutatására kiállítás nyílik meg. Ezen a kiállításon kerül bemutatásra egy elmés szerkezetű varrógép, a melyen egy dynamó-gép olyképen van elhelyezve, hogy a láb a varrógép hajtásán kívül a dynamó-gépet is mozgatja. A dynamó-gép ugyan csak apró jószág, egy izzólámpa táplálására azonban bőven elegendő. A dolog természetével jár persze, hogy az izzólámpa csak addig világít, míg a dynamó-géppel egyetemben a varrógép is mozgásban van. Abban a perczben, a melyben a gép forgatásával fölhangynak, a lámpa is kialszik.

Fejőgép. Lassanként, úgy látszik, a gépek már egészen kiszorítják az emberi erő használatát. Most ismét egy újabb találmánnyal teszik lehetővé, hogy a fejéshez nem kell emberi kéz, mert Laval dr.-nak sikerült feltalálni egy tehénfejő gépet, mely az emberi kéz munkáját nemcsak hogy teljesen pótolja, de azt jobban, alaposabban és tisztábban is elvégzi. A Laval-féle Laktator mozgató erejét egy gőzmozdony szolgáltatja, melynek működése igen elmés módon vitetik át az alumíniumból és ruggyantából készült fejőkészülékre. A kifejt tejet légszivattyuk segítségével egy üregbe gyűjtik, mely a tehén altestéhez van erősítve. Innen üvegekbe folyik a tej. Mindez anélkül történik, hogy emberi kéz a legcsekélyebb érintkezésbe is jutna a tejjel és azt tisztátalanná tehetné. A szerkezet kezelése és tisztogatása igen egyszerű és meleg vízzel történik.

A „**Népolvasótár**“ 52 füzetét, diszes, aranyozott bekötési táblába, darabját 50 krajczárért beköti *Aigner* könyvkötőmester. (Lakik : Budapest, VIII., Konti-utca 22. szám.) A „**Népolvasótár**“ a bekötés közvetítését nem vállalja el, a ki az 52 füzetet bekötetni kívánja, forduljon egyenesen a könyvkötőhöz.

„**Jézus Weitling Vilmos élete és tanítása**“ című könyvet a szociálizmus eszméjének terjesztésére melegen ajánlhatjuk. A könyvet, a mely 160 oldal olvasni valót nyújt, Jézusnak két arczképe disziti. Különösen vallásos kedélyű emberek olvashatják nagy haszonnal. Tíz könyv ára 1 frt 50 kr. Utánvétel mellett is küldjük bérmentes szállítással. Egyes példány ára 25 krajczár.

„**A nő és a szociálizmus**“ vagy „**A nő a multban, jelenben és a jövőben**“ című nagybecsű munka még mindig kapható a kiadóhivatalunkban. Ára Budapesten 25 krajczár, vidékre küldve 35 kr. Bebel Ágoston, német szociáldemokrata képviselőnek, ez a világhírű munkája, a mely közel 600 nyomtatott oldalt tartalmaz, tehát egy vaskos könyv, szinte nélkülözhetetlen mindenkinek, a ki a szociálizmust alaposan megismerni akarja. Német nyelven 25 kiadást ért meg. Ajánljuk minden olvasónknak figyelmébe. Ezelőtt 1 frt 50 kr. volt a bolti ára. Megrendelések a „**Népolvasótár**“ kiadóhivatalához intézendők. Vidékről a pénzt bélyegekben is beküldhetik.

Talánymegfejtés.

Legutóbbi talányunk megfejtése :

Nagy Lajos.

Helyesen megfejtették a következők : Virág Ferencz, Sztika Rezső, David István, Bene Balázs, Kenéz József, Vig Ferencz, Zsigmond Lajos, György János, Lovas Andor, Batta Gyula, Luzsicza József, Aigner János, Csupák Antal, Fodor Miklós, Petra József (Budapest), — Horváth Dániel (Győr-Sziget), Osvát János (Czepléd), Sorits Márton (Pécs), Huszár Ferencz (Tisza-Földvár), ifj. K. Nagy Imre (Kunhegyes), Mihalovits András (Pécs), Sülli Antal (Tisza-Szt-Miklós), Kovács Miklós (Laczháza), Pásztor Kálmán (Szatmár), Molitorisz István (Makó), Feil Sándor (Pécs), Pap István (Hátszeg), Nagy Lajos (Arad), Kaszaky György (Arad), Szász Gusztáv (Nagy-Bánya), Fekete Imre (Nagy-Károly), Csizsár József (Nagy-Károly), Pribiczky Mihály (Csantavér), Nemes Károly (Maros-Vásárhely), Grosz Hermann (Kolozsvár), Müller Mariska (Barcs), Müller Gizella (Barcs), Tóth András (Tisza-Vezseny), Pethő Károly (Zilah), Égető János (H.-M.-Vásárhely), Gyöngy Borbála (Omor), Bornstein Lajos (Szász-Régen), Marmovszky Ferencz (Szász-Régen), Dócsai Gábor (Szentés), Szemerédy István (Járován).

A tiz jutalomkönyvecskét a következő megfejtőknek sorsoltuk ki : György János, Zsigmond Lajos, Vig Ferencz (Budapest), Horvát Dániel (Győr-Sziget), Huszár Ferencz (Tisza-Földvár), Pap István (Hátszeg), Szász Gusztáv (Nagy-Bánya), Müller Mariska és Gizella (Barcs), Gyöngy Borbála (Omor).

Szerkesztői üzenetek.

S. M., Pécs. Jobb, ha előfizet. Üdv.

S. Béla, Adánd. A molnárságról irt ügyes cikkét átadtuk a N—á-nak.

G. Ferencz, Czece. Elkésett. Nem közölhetjük.

S. Gábor, Budapest. Tudjuk, hogy ezt a képet most tiz krajezarért adja a párt-könyvkereskedés. De annak oka igen egyszerű. Egy csehországi gyár készíti azokat, még pedig százezer példányban. Ha pedig nagy mennyiségben készítenek valamit, világos, hogy egy-egy példány kevesebbe kerül. Mi pedig annak idején kénytelenek voltunk megkészíttetni drága pénzen a klisé, megszerezni a papiro, megfizetni a színes nyomást és összesen csak 2000 példányt nyomattunk belőle. Ugy, hogy egy-egy képnek előállítás költsége 17¼ kr.-ra rugott. Ez a magyarázata annak, hogy mi csak 20 kr.-ért adhattuk azt a képet, a mely Ausztriában 10 kr. Ha majd a magyar munkás-irodalom is olyan erős lesz, mint az osztrák : akkor olcsóságban utólérhetjük.

J. Dezső, Budapest. Az üldözések nem aggasztanak.

B., Kőbánya. Augusztus 1-ig.

Buza árák.

Buza	77—81 kilós
Pestvidéki	14 frt 60 kr. 15 frt 40 kr.
Fehérmegyei	14 » 65 » 15 » 45 »
Tiszavidéki	14 » 65 » 15 » 45 »
A buza ára a múlt hét óta nagyon emelkedett.	
Rozs	9 frt 70 kr. 9 frt 75 kr.
arpa takarmánynak	6 » 75 » 7 » — »
» égetni való	7 » — » 7 » 50 »
» serfőzésre	8 » — » 9 » 50 »
Zab	7 » 40 » 7 » 70 »
Tengeri	6 » — » 6 » 20 »
Köles	4 » 25 » 4 » 70 »